

Gör språket dig tjock?

maj 9th, 2011 av Martin Berg - [Kropp - Redigera](#)

För några år sedan publicerades [Svenska Pizzareportagen](#) som, föga förvånande, visar att söndagar är den dag då det i Sverige oftast beställs pizzor för hemkörning eller avhämtning. I går anslöt jag till denna nationella gemenskap och kom att fundera på vad sociologin egentligen har att säga om mat, ätande och övervikt.

Mina tankar gick genast till en händelse som utspelade sig för snart tio år sedan. I början av 2000-talet bodde jag i Spanien där jag tillsammans med en vän från Madrid brukade tillbringa söndagseftermiddagarna på en takterrass där vi grillade och drack vin. Under en av dessa eftermiddagar utbrast min vän, samtidigt som hon tog en tugga av ett grillat kycklinglår, "¿ay, por qué tiene que gustarme todo, todo, todo?".

Med munnen full av mat var detta en märklig sak att säga och av hennes oskyldiga ansiktsuttryck att döma verkade hon vara övertygad om att det var kycklinglåret snarare än hon själv som var orsak till att det och alla andra godsaker med glädje och lätthet hamnade i hennes mun (för att därefter hålla ett hårt tag om hennes höfter). Till en början tänkte jag att det väl är upp till var och en att öppna eller stänga munnen i sådana situationer men insåg ganska snart att vi kanske måste ta språkliga faktorer i beaktande för att förstå hennes tanke.

Den ovannämnda frasen kan ordagrant översättas med "åh, varför måste allt, allt, allt ge mig smak?" men blir i vardagstal snarare "åh, varför tycker jag om [att äta] allt, allt, allt?". Vid övergången från spanska till svenska sker en förändring i relationen mellan subjekt och objekt. Visst finns det i svenska språket motsvarigheter till spanskans sätt att tala även om uttryck som "låt maten väl smaka" eller "det faller mig i smaken" sällan används i vardagstal. Någon motsvarighet till svenskans aktiva form verkar dock inte finnas i spanskan.

I den spanska frasen förefaller maten agera på egen hand genom att "ge smak" till min vän som glupskt accepterar kycklinglårets begär och för det till sin mun. Den svenska frasen tycks inte förstå aktören som passiv utan det är snarare aktörens aktiva handling som står i centrum: det är min vän som gillar maten och vad gäller maten är den mer eller mindre likgiltig (och snabbt därefter uppäten).

Uttryckt annorlunda verkar det som att vi har att göra med två radikalt olika sätt att se på världen. Ett där tingen agerar på egen hand och ett där världen företrädesvis agerar objekt för en handlingskraftig aktör. Detta är intressant att läsa i relation till det faktum att andelen vuxna som lider av fetma enligt en [rapport](#) från OECD är fem procentenheter högre i Spanien än i Sverige. Trots att medelhavsmat ofta förs fram som exemplarisk för god vikhållning tycks folk alltså lida av fetma i högre grad i Spanien än i Sverige. Givetvis finns det en mängd faktorer som kan förklara att så är fallet men vilken roll skulle språket kunna tänkas ha i detta sammanhang? Troligtvis är det bara en tanke som är gångbar i rent spekulativa syften men den kan dock fungera som utgångspunkt för att diskutera på vad sätt språket bidrar till en strukturering av den sociala verkligheten. Även om detta exempel främst är roligt så tycks det peka på att språkets inneboende logik får en avgörande betydelse för hur vi ser på världen och på vad sätt världen agerar gentemot oss.

Detta är något som är värt att fundera vidare på nästa gång du äter din söndagspizza och kanske tittar på någon glättig amerikansk film. Är det du eller pizzan som talar och vem är det egentligen som öppnar din mun?